

ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο:

- α. της Ιερής Συμμαχίας
- β. της Συνθήκης της Λωζάννης
- γ. της Δίκης της Νυρεμβέργης

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη Σωστό ή Λάθος δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Η Επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843 οδήγησε στην έξωση του Όθωνα.
- β. Η δικτατορία του Μεταξά της 4ης Αυγούστου 1936 κατέλυσε τους δημοκρατικούς θεσμούς της χώρας.
- γ. Η Ελλάδα έγινε πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας την 1η Ιανουαρίου 1991.
- δ. Η Τουρκική εισβολή στην Κύπρο ξεκίνησε στις 20 Ιουλίου 1974.
- ε. Ο φιλελευθερισμός, ως πολιτική και οικονομική θεωρία, είχε ως κύριο εκφραστή του τον Νίτσε.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Πώς η ευρωπαϊκή αποικιοκρατία του 19ου αιώνα ολοκλήρωσε τη διείσδυση του δυτικού ανθρώπου στον εξωευρωπαϊκό κόσμο;

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφερθείτε στην εκπαιδευτική και οικονομική πολιτική του Χαρίλαου Τρικούπη μέχρι την παραίτησή του από την πρωθυπουργία.

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στην οικονομική, κοινωνική και εκπαιδευτική πολιτική της Ελλάδας περί τα τέλη της δεκαετίας του 1920.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α΄

«Σε σχέση με τη βιομηχανία, η εγκατάσταση μεγάλου αριθμού προσφύγων στα κυριότερα αστικά κέντρα σήμαινε την προσφορά άφθονης φτηνής εργασίας και επιχειρηματικού δυναμικού τη στιγμή που εισέρρεαν στη χώρα μαζικά νέα ξένα κεφάλαια με τη μορφή κρατικών δανείων, διεθνούς βοήθειας για τους πρόσφυγες, ιδιωτικών επενδύσεων για την κατασκευή δημοσίων έργων κλπ. [...] Στο διάστημα 1923-1939 η βιομηχανική παραγωγή διπλασίασε την ιπποδύναμη και την αξία της και τριπλασίασε τον όγκο της. Στη δεκαετία 1928-38 η ηλεκτρική παραγωγή τετραπλασιάστηκε και στην ίδια περίοδο, σύμφωνα με τις στατιστικές των Ηνωμένων Εθνών, η Ελλάδα σημείωσε την υψηλότερη αύξηση βιομηχανικής παραγωγής (65%) μετά τη Σοβιετική Ένωση και την Ιαπωνία».

Ν. Μουζέλης, Οικονομία και Κράτος την εποχή του Βενιζέλου, στο: Μελετήματα γύρω από τον Βενιζέλο και την εποχή του, Αθήνα: Φιλιππότης, 1980, σσ. 9-10.

[Το κείμενο αποδόθηκε στο μονοτονικό, διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία του].

ΚΕΙΜΕΝΟ Β΄

Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του Ελευθερίου Βενιζέλου (1928)

«Το νέο εκπαιδευτικό σύστημα εκφράζει μια διαφορετική από την προηγούμενη φιλοσοφία και στηρίζεται τόσο σε

δομικές μεταβολές (το τετράχρονο δημοτικό - το “σχολείο του λαού”- έγινε εξάχρονο, δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στο μάθημα των Νέων Ελληνικών, ενισχύθηκε η διδασκαλία της δημοτικής και αναβαθμίστηκε ο επαγγελματικός κλάδος στη δεύτερη βαθμίδα) όσο και σε λειτουργικές καινοτομίες (προαιρετικά μαθήματα στο Γυμνάσιο, έγκριση πολλών διδακτικών βιβλίων κατά τάξη και μάθημα, “απογεύματα ελεύθερας εργασίας” στα σχολεία).

Αλέξης Δημαράς, «Παιδεία. Συντηρητική αντεπίθεση», στο τεύχος με τίτλο «Η Ελλάδα τον 20ό αιώνα (1920-1930)», Η Καθημερινή, Επτά Ημέρες, 31-10-1999, σ. 29.

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τα στοιχεία που περιέχονται στα παρακάτω κείμενα και τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στο έγκλημα της γενοκτονίας των Εβραίων κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α΄

Μαρτυρία Ελληνίδας Εβραίας που επέζησε από το στρατόπεδο του Μπίρκεναου

«Απ’ αυτή τη στιγμή, η ζωή μου στο στρατόπεδο ανοίγει για μένα μια άβυσσο στην ανθρώπινη ψυχή, και θα μου αποκαλύψει τον άνθρωπο τελείως γυμνό, όπως φαίνεται να είναι από τη φύση του. Ένα μίγμα καλού και κακού... Το κουδούνι στις 4.30 το πρωί και συγχρόνως τα λουριά... που μας χτύπαγαν αλύπητα τα κορμιά μας, ήταν το καθημερινό πρωινό μας εγερτήριο. Ένα πρόγραμμα αλάνθαστο χωρίς αλλαγή... Αφού γινόταν το προσκλητήριο έξω μάζ μοίραζαν για πρωινό ένα σκέτο καφέ, σ’ ένα κύπελο παλιό που ήταν ένα σκουριασμένο στρατιωτικό σκεύος, από το οποίο πίναμε ανά πέντε ένα αχνιστό νερόζουμο μία μία με τη σειρά μας... Κι ενώ οι θάλαμοι των αερίων δούλευαν συνέχεια και βγάζαν φωτιές και καπνούς, κατάδικοι βιρτουόζοι!

προερχόμενοι από τις μεγαλύτερες πόλεις της Ευρώπης και της Ρωσίας με τα βιολιά τους “Στραντιβάριους” και “Αμάτι” που είχαν κουβαλήσει μαζί τους σ’ αυτό το παραπλανημένο τους ταξίδι, είχαν διαταγή σαν “Κομάντο Ορχήστρας” να μας παίζουν Μότσαρτ ή στρατιωτικά εμβατήρια. Τα πόδια ολονών μας έπρεπε να βαδίζουν στο ρυθμό της μουσικής, ενώ αντίθετα τα χέρια μας παραμένουν ακίνητα καρφωμένα επάνω στο σώμα...».

Μπέρρυ Ναχμία, Κραυγή για το αύριο, Αθήνα: Κάκτος, 1989, σσ. 87-88.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β΄

Η τύχη των Εβραίων της Θεσσαλονίκης

«...Το Σάββατο, 14 Μαρτίου του 1943 [...], 2.800 άτομα περίπου συνελήφθησαν και την επόμενη ημέρα εκτοπίστηκαν με τρένο στην Πολωνία, στοιβαγμένοι σε βαγόνια μεταφοράς ζώων, υπό αθλιότατες συνθήκες. Οι ναζί κατέτρεχαν κυρίως τα μικρά παιδιά, αφού ο σχεδιασμός τους προέβλεπε να εμποδιστεί η συνέχεια του εβραϊκού λαού. Είναι γνωστές, από περιγραφές των ελάχιστων επιζώντων, οι εικόνες των υπερπλήρων βαγονιών, με 70-75 άτομα το καθένα, χωρίς καν χώρο να καθίσουν, με ένα βαρέλι νερό για τη διαδρομή και ένα για τις φυσικές τους ανάγκες, και όλ’ αυτά για ταξίδι που διαρκούσε τουλάχιστον τέσσερις ημέρες. Πολλοί πέθαναν στη διαδρομή και τα πτώματα απλώς πετάγονται στην άκρη της γραμμής, όποτε υπήρχε στάση. Οι Έλληνες σιδηροδρομικοί υπάλληλοι ταραχτήκαν από τα όσα είδαν, και φήμες για εξόντωση των Εβραίων άρχισαν να διαρρέουν...».

Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο της Ελλάδας, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Το Ολοκαύτωμα των Ελλήνων Εβραίων, Αθήνα 2006, σ. 46.

1 βιρτουόζοι: δεξιοτέχνες στη μουσική, εδώ βιολιστές

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α1

α. Σελ. 12 « Συγκροτήθηκε στις 26 Σεπτεμβρίου 1815 μεταξύ της Αυστρίας...σύντομα υπερίσχυσαν».

β. Σελ. 88 « Υπογράφηκε στις 24 Ιουλίου του 1923...και ορίστηκαν τα σύνορα»

Συμπλήρωση: σελ 93 «Η συνθήκη της Λωζάννης.....άστεγους πρόσφυγες>>».

γ. Σελ. 129 «Η πρόκληση και η διεξαγωγή...στη διάρκεια του πολέμου>>».

ΘΕΜΑ Α2

α. Λάθος

β. Σωστό

γ. Λάθος

δ. Σωστό

ε. Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

Σελ 56 «Η ευρωπαϊκή αποικιοκρατία...ενδημικές μάστιγες»

ΘΕΜΑ Β2

Σελ 61 «Ο Τρικούπης αύξησε ...αργότερα στη Γαλλία»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Γ1 Αξιοσημείωτες υπήρξαν οι εξελίξεις στο πεδίο της οικονομικής, κοινωνικής και εκπαιδευτικής πολιτικής της χώρας προς το τέλος της δεκαετίας του 1920.

Ειδικότερα την περίοδο αυτή είχε γνωρίσει σημαντική ανάπτυξη ο δευτερογενής τομέας της οικονομίας της χώρας. Σε αυτή την εξέλιξη βοήθησε και η μαζική εισροή ξένων κεφαλαίων. Η παραγωγική διαδικασία βελτιώθηκε σημαντικά ενώ παράλληλα εγκαινιάστηκε η κατασκευή σημαντικών έργων υποδομής και από ιδιώτες που προσέφεραν σε πολλές περιπτώσεις κεφάλαια. Σταθεροποιήθηκε το εθνικό νόμισμα,

αναπτύχθηκε η εμπορική κίνηση και δρομολογήθηκε η ενίσχυση της εγχώριας βιομηχανίας. Σύμφωνα με το συγγραφέα Ν. Μουζέλη η άφιξη του μεγάλου όγκου των προσφύγων εξαιτίας της Μικρασιατικής καταστροφής βοήθησε σημαντικά στην ανάπτυξη των βιομηχανικών μονάδων στα αστικά κέντρα. Οι τελευταίοι αποτέλεσαν άλλοτε ένα φθινό εργατικό δυναμικό και άλλοτε ένα νέο επιχειρηματικό δυναμικό με καινοτόμες ιδέες. Χάρη στην προσφορά και των προσφύγων στις δεκαετίες του 1920 και 1930 η ελληνική βιομηχανία διπλασίασε την ιπποδύναμη και την αξία της, ενώ παράλληλα τριπλασίασε και τον όγκο της. Σύμφωνα με τις στατιστικές μετρήσεις της ΚΤΕ η Ελλάδα σημείωσε αύξηση στη βιομηχανική της παραγωγή κατά 65%.

Ανάπτυξη σημειώθηκε και στην αγροτική παραγωγή της χώρας κατά το ίδιο διάστημα. Χάρη στην αύξηση των καλλιεργήσιμων εκτάσεων και στην εκτέλεση σημαντικών εγχειριστικών έργων βελτιώθηκε σημαντικά η παραγωγή στην εύφορη ύπαιθρο της βόρειας Ελλάδας. Παράλληλα προβλέφθηκαν, με την αρωγή και της ΚΤΕ, τα πρώτα μέτρα για την αντιμετώπιση των οξέων κοινωνικών προβλημάτων που ήταν εύλογο να έχει προκαλέσει η συρροή των προσφύγων από τη Μικρά Ασία, τον Πόντο και την Ανατολική Θράκη της περίθαλψης και της αποκατάστασής τους. Επίσης γενικεύτηκε η εφαρμογή των μέτρων για την αγροτική μεταρρύθμιση.

Κατά τη δεκαετία του 1920 προωθήθηκε και το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα του Ελ. Βενιζέλου που αφορούσε στην εκπαίδευση. Όπως αναφέρεται από το συγγραφέα Αλέξη Δημαρά, το νέο σύστημα στην εκπαίδευση περιελάμβανε ουσιώδεις αλλαγές στη δομή και τη λειτουργία της. Για παράδειγμα, το δημοτικό σχολείο έγινε εξάχρονο, το μάθημα των νέων Ελληνικών απέκτησε μεγαλύτερη βαρύτητα, ενισχύθηκε η διδασκαλία της δημοτικής γλώσσας, ενώ αναβαθμίστηκε ο επαγγελματικός κλάδος στη δεύτερη βαθμίδα. Επίσης, εισήχθησαν προαιρετικά μαθήματα στο Γυμνάσιο, εγκρίθηκαν πολλά διδακτικά βιβλία σε διαφορετικές τάξεις και μαθήματα, ενώ καθιερώθηκαν και τα «απογεύματα ελευθέρας εργασίας» στα σχολεία.

Η επιβάρυνση ωστόσο του εξωτερικού δανεισμού και η προσφυγή στο ξένο χρηματοδοτικό κεφάλαιο προκαλούσαν εμπόδια στην θετική, κατά τα άλλα, πορεία της χώρας. Το γεγονός αυτό υπογράμιζε ακόμη περισσότερο την αναπόφευκτη εξάρτηση της Ελλάδας από την εκάστοτε διεθνή συγκυρία, πολιτική και οικονομική. Όταν το καλοκαίρι του 1929 ξέσπασε η οικονομική κρίση, οι συνέπειές της λειτούργησαν ανασταλτικά στην αναπτυξιακή τροχιά που είχε υιοθετηθεί από το ελληνικό κράτος τα προηγούμενα χρόνια.

ΘΕΜΑ Δ1

Από το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο ξεχωρίζει το έγκλημα της γενοκτονίας των Εβραίων. Ένα μείζον έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, όπως έχει χαρακτηριστεί. Στα στρατόπεδα συγκέντρωσης του Άουσβιτς, της Τρεμπλίνκα, του Νταχάου, του Μπέλζετς και του Σόμπιμπορ έλαβε χώρα η απανθρωπιά και ο τρόμος για εκατομμύρια ανθρώπους.

Στη Γερμανία οι Εβραίοι ήταν υπό δίωξη ήδη από το 1933, αλλά η θέση τους επιδεινώθηκε όσο επεκτείνονταν οι Γερμανοί στην Ευρώπη- ιδιαίτερα την Ανατολική. Η κατάληψη της Πολωνίας είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του γκέτο της Βαρσοβίας, όπου συνωστίστηκαν 50.000 Εβραίοι , υπό περιορισμό. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το κείμενο Β΄, σύμφωνα με το οποίο το Μάρτιο του 1943, 2.800 Εβραίοι εκτοπίστηκαν από την Ελλάδα στην Πολωνία στοιβαγμένοι σε βαγόνια , υπό άθλιες συνθήκες χωρίς τροφή και νερό για μέρες. Την πρόθεση των ναζί για εξόντωση των Εβραίων μαρτυρά ο κατατρεγμός κυρίως των μικρών παιδιών για να εμποδιστεί η συνέχεια του Εβραϊκού λαού.

Μετά την εισβολή τους στη Ρωσία, οι ναζί προσπάθησαν να δώσουν την "τελική" λύση στο πρόβλημα της εξόντωσης των Εβραίων, επινοώντας και εφαρμόζοντας εφιαλτικές πρακτικές, όπως βασανιστήρια, μαζικές εκτελέσεις και φυσική εξόντωση με χρήση δηλητηριωδών αερίων. Στο κείμενο Α΄ αποτυπώνεται παραστατικά από την προσωπική μαρτυρία της αιχμαλώτου το πόσο απάνθρωπες ήταν οι συνθήκες στα στρατόπεδα συγκέντρωσης . Φανερόνεται ότι η έννοια του

**ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2010
ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ ΛΥΚΕΙΟΥ**

“ανθρώπου” είχε εκφυλιστεί τόσο για τους θύτες όσο και για τα θύματα..

Κανείς πια δεν αμφισβητεί ότι οι ναζί είχαν θέσει ως στόχο τους τη γενοκτονία των Εβραίων. Ο απολογισμός αυτής της θηριωδίας είναι τραγικός. Τα θύματά της ήταν εκατομμύρια σε όλη την Ευρώπη. Μόνο στην Ελλάδα ο αριθμός των νεκρών ξεπέρασε τις 70.000.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Ευαγγέλου Μ. – Χονδρού Α.